

Do roka a do dne, Viléme...!?

Po soukromé analýze definice „co je divadlo“ mně připadá nejakurátnější ta, kterou vyřkl ve svém *Slově režiséra* v programu k představení *Řeči* profesionální plzeňský Vilém Dubnička, který tuto frašku režíroval: divadlo je přenos energie, tvrdí. Neexistuje kratší a výstižnější definování

dění, které dokáže v průběhu necelých dvou hodin vytvořit dokonce i vztah mezi dvěma póly pod jednou střešou: mezi divákem a hercem. Neznám objekt (nežli divadlo), který by byl k tomuto zrozování a přenosu energie již po staletí příhodnější.

Nové divadlo hrálo v době 21.-23. října celkem čtyři představení, a nejenže bylo každé o poznání jiné - i když je hráli titíž herci, ale na každém jsme zažili i odlišnou reakci obecnosti. Každé to seskupení si totiž s sebou přineslo jinou zkušenost ze života,

z divadelního prostředí, z předchozích setkání s herci, a konečně ani zkušenost jazyková není nepodstatná. A o tom všem jsme měli možnost si povídat s Vilémem Dubničkou, hostujícím režisérem na scéně Nového divadla, které jej pozvalo na zahájení své 43. sezóny k přípravě komediální frašky Neila Simona *Řeči*. Jak tedy vidí svůj měsíc dlouhý pobyt v Torontu?

ND: Cílem Vašeho hostování bylo nastudovat s herci Nového divadla hru. Pracovali jste s amatéry – bylo to složité?

Pro mě je ta práce stejná: pracuji-li s profesionály nebo s amatéry. Jsou herci šikovnější a méně šikovní, každý má k věci jiný přístup. Také mezi profesionály jsem věděl, kdo je šikovný a méně šikovný. Každý herec je úplně jiný. Snažil jsem se přistupovat k hercům individuálně, každému pomoci v mezích jeho talentu, jeho osobnosti (a tady jsou šikovní lidé) a udělali jsme to, co jsme byli schopni za ten čas společně udělat: oni byli schopni absorbovat to, co já jsem byl schopen do nich „natlouct“.

ND: Když si vybíráte hru jako režisér, zřejmě už dopředu máte promyšleno, komu a jakou roli nabídnete, v postavách možná vidíte konkrétní obličejové tváře, které už znáte. Tady jste přišel k rozhozeným kartám – k jaké si definitivně v obsazení, co se ve Vás odehrávalo?

Když dělám inscenaci v Če-

chách, tak mám většinu důvodů jiných, proč ji dělám. Tam jde třeba o divadelní festival, o inscenaci pro plzeňské obecnstvo. Ale tady byla motivace naprosto jiná - tady funguje české - československé - divadlo po řadu let, a je to fenomén. Je to něco, co nese českou tradici, českou identitu, českou kulturu v zahraničí, a to má ten smysl. Lidé se scházejí, aby ji opečovávali, aby opečovávali jazyk a s ním i komunitu, která tady funguje.

My jsme se nemuseli honit po nejlepším představení na světě. Pracovali jsme pro lidi, kteří jsou tady, a s těmi lidmi, kteří v divadle pracují. A to tomu dávalo onen smysl.

Já ale stejně věřím tomu, že každý herec může hrát všechno. Nevěřím na typy, ono se to může zdát dneska po čtyřech představeních, že to ani jinak obsazené být nemohlo - ten byl báječnější v těchto rolích, jinou by neuhrál. Já si myslím, že to není pravda: kdyby se obsazení proházelo, tak to bude fungovat úplně stejně, protože *dobrý* herec hraje cokoliv. Je to prostě herec. A charakter, to, čemu říkáme charakter a diváci ho vidí na jevišti - postava - ten vzniká až spojením postavy v textu a herce: takže to, co vidí diváci na jevišti, je prostoupeno hercem, který to hraje, ve spojení s prací - v tomto případě měsíční - a textem, který někdo napsal.

Věřím tedy tomu, že kdyby to bylo prohazované, že by to dopadlo stejně dobře. To ovšem nic nemění na tom, že hra byla obsazená dobře, po zkušenostech z předchozích let. Pracovali na tom společně Tonda Procházka (režisér a autor z plzeňského divadla, který vloni režíroval a hrál ve vlastní hře *Ve státním zájmu* - pozn. red.) s produkční ND Dášou Beláčíkovou. A Tonda mi řekl, že jste dobří. To bylo pro mě důležité.

ND: Divák a herec u nás - máte pocit, že je to stejné, že naši diváci rozumějí fóru pořád stejně jako doma?

Myšlím si, že ne. Ale ten jazyček je hrozně jemný. Tato hra je přeložená pro české podmínky, a já jsem zvyklý na české kulturní zázemí. Některé věci jsme nemohli ovlivnit, a ani za rok nemohu vědět, co všechno diváci vědí a které fóry budou a které nebudou fungovat. Některým už lidé odvykli, některé fóry nefungují, protože je tady situace jiná, některé třeba unikly, protože divákovým komunikačním jazykem je angličtina a tak i přemýšlí - to všechno mohlo způsobit nějaké to procento snížení reakce, než jakou jsme očekávali - možná je to i proto, že si to lidé museli v hlavě kolikrát i překládat.

Ale to je přece ten důvod, proč to děláme - aby lidé zůstali v kontaktu s češtinou, protože kdyby nechtěli, tak nepřijdou, tak

Závěrečná děkovačka s režisérem na scéně

Zuzka Novotná (v centru) s Honzou Šmídem a Zuzkou Borovjakovou

doma nemluví česky, tak nechodí do české komunity - ale oni přišli, protože chtějí alespoň trochu zůstat v kontaktu s česko-slovenskou kulturou a jazykem. Pro to jsme udělali kus práce, aby kontakt s jazykem setrval. A to je ten hlavní smysl.

ND: Měli jsme na scéně češtinu a slovenštinu - bylo to pro vás příjemné...?

Jsem s česko-slovenským jazykem v pohodě, protože jsem v Československu vyrůstal - vždyť to tady říká mnoho lidí: jsem z Československa. Já jsem ze smíšeného česko-slovenského manželství jako spousta lidí, a slovenštinu mám rád, je to pro mne příjemný jazyk, můj otec je Slovák. Takže mě to překvapilo příjemně.

Myšlím, že je plus, když člověk umí jiný jazyk, když některé věci slyší v jiném jazyce, tak si uvědomí sílu svého jazyka, rozšiřuje to jazykovou hravost a jazykové vnímání, a konečně vám to i rozšiřuje jazykovou základnu, nemusíte se striktně vymezovat, ale dohromady jste všichni silnější.

Rozhodnutí Nového divadla pozvat hostujícího režiséra bylo šťastné a přínosné pro obě strany: diváci si užili profesionální divadelní práce, herci prošli další divadelní školou.

Počet diváků se den ode dne zvyšoval, v neděli bylo zcela vyprodáno. Představení se prostě líbilo. A i když bylo velice náročné, herci to nevzdali. Nechali se vést v té době největším optimistou souboru - Vilémem Dubničkou. A ocenění přišlo: v podobě několika "opon" či potlesku na otevřené scéně. Režisérka a dramaturgyně Brigita Hamvašová v podstatě završila stručnou charakteristiku

divákovu konstatováním, že „tato typicky společenská konverzace potřebuje být odehrána ve vysokém tempu a výborném rytmu, čehož v představení (viděla nedělní) herci, kteří hráli „o duši“, dosáhli, a zápas s časem vyhráli... bylo tam několik pozoruhodných hereckých výkonů - osobně se mi zamlouval manželský dialog Cassie (Zuzka Novotná) a Glenna (Honza Šmíd). Velmi se mi líbil Lenny (Viktor Matejkovič) a policista Welch (Petr Kohout), který jako postava do hry přinesl jisté zpomalení a v závěru ji zrytmizoval. Všichni však podali výborné výkony: Martin Bonhard (Ken), Zuzka Matejkovičová (Chris), Zuzka Borovjaková (Claire), Martin Dančovský (Ernie), Lenka Nováková (Karamela), Jiří Škoda (policista Pudney). Vůbec, celá hra byla udělaná s pěknými gagy a profesionálním pohledem na věc.“

Jen pro úplnost musím dodat, že stejné úsilí vynaložili i ti, které na scéně vidět nebylo: text sledovala Míla Bendová, o kostýmy se postaraly Jana Fabiánová a Věra Ripplová, o zvuk, efekty a hudbu Ivo Mejzr, o světla Karel Tamchyna, o rekvizity a inspiaci Věra Kohoutová. A celý ten kolotoč dirigovala producentka Dáša Beláčíková. Mohu jen potvrdit, že to byl koncert s maximálním a všestranným obsazením - i scénu si vyráběli herci sami, největší tíha spočívala na Viktoru Matejkovičovi.

A jak napověděla produkční, s Vilémem se ještě ani zdaleka neloučíme, už se plánují projekty další.

Takže, do roka a do dne, Viléme, voláme optimisticky, těšíme se na onen *přenos energie*, který tady fungoval perfektně. -vk-

Zuzka Matejkovičová, Lenka Nováková a Zuzka Borovjaková

Viktor Matejkovič při stavbě scény, na které pak s ostatními exceloval